

Valtiovarainministeriö

LAUSUNTO

Lausuntopyyntönnö 4.2. 2014 (VM064:01/2012)

Lausunto selvitysmiehen luonnoksesta hallituksen esitykseksi valtionosuusjärjestelmän uudistamisesta.

Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM) esittää lausuntonaan seuraavaa:

Yleistä

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelman mukaan valtionosuusjärjestelmä uudistetaan osana kuntarakenneuudistusta. Järjestelmää yksinkertaistetaan ja selkeytetään ja järjestelmän ja kannustavuutta parannetaan. Valtionosuusjärjestelmää esitetään muutettavaksi niin, että peruspalveluiden valtionosuus määräytyisi kahdeksan tekijän ja lisäosat kolmen tekijän perusteella.

Esityksessä ehdotetaan valtionosuusjärjestelmästä poistettavaksi nykyiset erilliset valtionosuusperusteet, jotka koskevat yleisen osan määräytymisperusteita, sosiaali- ja terveyden huollon laskennallisia kustannuksia, esi- ja perusopetuksen, yleisten kirjastojen laskennallisia sekä taiteen perusopetuksen ja yleisen kulttuuritoimen määräytymisperusteita.

Määräytymisperusteiden määrää vähennetään, poistetaan päällekkäisyyksiä sekä kuntien yhdistymistilanteissa haitallisesti vaikuttanut määräytymisperusteiden porrasteisuus on tarkoitus poistaa. Järjestelmää on tarkoitus kehittää kannustavammaksi.

Uudistuksen lähtökohtana on, että valtion ja kuntien välinen kustannusjako ei muutu. Uudistuksessa ei vielä ole otettu huomioon hallituksen esittämää sote-uudistusta.

Työ- ja elinkeinoministeriö kannattaa valtionosuusjärjestelmän uudistamista, nykyinen järjestelmä on monimutkainen ja perusteet ovat osin vanhentuneet. Uudistuksen perus-

linjaukset kuten kannustavuuden lisääminen sekä myös esitetty aikatauluehdotus ovat oikeansuuntaisia. Kriteereistä työpaikkaomavaraisuus on luonteeltaan kannustava, ja erityisesti suurten kaupunkien osalta merkittävä. Tässä yhteydessä tulee kuitenkin muistaa, että erityisesti rakennemuutospaikkakuntien osalta vaikutuksia tulee seurata. Saaristoisuuden perusteella määriteltujen laskennallisten kustannusten tarkoituksena on korvata saaristo-oloista kunnalle aiheutuvia kustannuksia. Esitys koskee 11 §:n yksityiskohtaisten perustelujen perusteella varsinaisia saaristokuntia, ei saaristo-osakuntia. On huolehdittava siitä, että esitetty muutos ei vaikuta osaltaan negatiivisesti saaristokuntien haluun kuntaliitoksiin.

Työ- ja elinkeinoministeriö haluaa erityisesti kiinnittää huomiota voimalaitosten kiinteistöveroon liittyvään ehdotukseen:

Verotuloihin perustuvassa luonnoksessa valtionosuuden tasauksessa ehdotetaan otettavaksi huomioon 50 prosenttia ydinvoimalaitosten, voimalaitosten ja pienvoimalaitosten kiinteistöveroja.

Hallituksen ilmasto- ja energiapolitiikan ministerityöryhmä hyväksyi keväällä 2010 linjaukset, joilla Suomi aikoo saavuttaa uusiutuvan energian direktiivin (2009/28/EY) mukaisen velvoitteen nostaa uusiutuvan energian käyttö 38 prosenttiin energian loppukulutuksessa vuonna 2020. Keväällä 2010 laaditussa uusiutuvan energian kansallisessa toimintasuunnitelmassa tuulivoiman tavoitteena on 6 TWh:n tuotanto vuonna 2020. Uusimman Energia- ja ilmastostrategian mukaan tuulivoiman osuus tulisi nousemaan 9 TWh:iin vuoteen 2025 mennessä. Uusimman strategian mukaan vesivoiman tuotantokapasiteetti kasvaisi pääasiassa olemassa olevien laitosten tehonkorotusten ja pienvesivoiman lisäyksen sekä sateisuuden kasvun myötä.

Nykytilanne

Valtiovarainministeriössä käynnissä olleen kiinteistöverotuksen uudistamistyön yhteydessä arvioitiin tuulivoimalaa koskevien rakennusten arvostamisesta verotuksessa. Lain muutos tuli voimaan 1.12.2013. Varojen arvostamisesta verotuksessa annettua lakia muutettiin siten, että kiinteistön verotusarvoa koskeviin säännöksiin lisättiin säännökset tuulivoimalaitosrakennelman jälleenhankinta-arvosta tehtävästä ikäalennuksesta ja verotusarvon vähimmäismäärästä. Ikäalennus on 2,5 prosenttia tuulivoimalarakennelmiin aiemmin sovelletun kymmenen prosentin sijasta. Käytössä olevan tuulivoimalan rakennelmien verotusarvoksi katsottaisiin vähintään 40 prosenttia jälleenhankinta-arvosta nykyisen 20 prosentin sijasta. Uusia kiinteistöveron määräytymisperusteita sovelletaan vuoden 2014 verotuksessa. Kiinteistöveron muutos lisäsi kuntien tuloja tuulivoimainvestoinneista. Vuodesta 2012 lähtien voimalaitoksen sijaintikunta on saanut voimalaitosten kiinteistöveron kokonaisuudessaan itselleen. Tuolloin kiinteistövero jätettiin kuntien tsauserjärjestelmän ulkopuolelle.

Nykyinen voimassa oleva kiinteistövero on tuulivoimaloille erittäin tarpeellinen, jotta Suomen kansallinen uusiutuvan energian tavoite voidaan saavuttaa ja siirtyä ilmastota-

voitteiden kannalta tärkeään päästöttömään energian tuotantoon. Kiinteistöverouudistuksella on ollut myönteinen vaikutus kuntien suhtautumiseen ja asukkaiden paikalliseen hyväksyttävyyteen tehtäessä päätöksiä tuulivoiman kaavoittamisesta ja rakentamisesta. Kiinteistöverouudistus tulee vauhdittamaan tuulivoimarakentamista kunnissa.

Uusi esitys

Nyt lausunnolla olevassa valtiovarainministeriön esityksessä laiksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta voimalaitosten kiinteistövero otettaisiin osittain uudestaan tasausjärjestelmään. Ehdotuksen mukaan sijaintikunta saisi voimalaitoksen kiinteistöverosta vain 50 prosenttia ja toinen puolikas menisi tasausjärjestelmään. Tuulivoiman kohdalla verokertymä voimalaitosten kiinteistöveroehdotuksessa putoaisi puoleen nykyisestä ja samalla runsas vuosi sitten voimaan tulleiden myönteisten muutosten vaikutukset enemmän kuin mitätöitäisiin. Kuntien kiinnostus tuulivoimainvestointeihin ja tuulivoiman yleinen hyväksyttävyys heikkenisi. Tämä johtaisi tuulivoimarakentamisen ja siihen liittyvän kaavoituksen hidastumiseen, eikä tuulivoimalle asetettuja tuotantotavoitteita ehkä saavutettaisi. Tuulivoiman ohella samanlaiset vaikutukset kohdistuisivat myös vesivoiman rakentamiseen.

Työ- ja elinkeinoministeriön mielestä nykyinen voimassa oleva laki voimalaitosten kiinteistöverosta ottaa hyvin huomioon uusiutuvien energialähteiden käytön lisäämiseen tarvittavat näkökulmat Suomessa, eikä sitä ole tarpeen muuttaa siltä osin. Työ- ja elinkeinoministeriön näkemyksen mukaan voimalaitosten kiinteistövero tulisi jättää nykyveron tapaan kuntien tasausjärjestelmän ulkopuolelle.

Kansliapäällikkö

Erkki Virtanen

Hallitusneuvos

Tuula Manelius

JAKELU

Valtiovarainministeriö

TIEDOKSI

TEM/ Pokkinen, Korpijärvi, Härmälä